

HRVATSKO KRALJEVSTVO U 10. STOLJEĆU

Kneza Mucimira je naslijedio Tomislav (910. - 928. godine). Tomislav je posljednji knez Primorske Hrvatske i prvi hrvatski kralj.

Početak 10. stoljeća Mađari su organizirali pljačkaške pohode prema jugu i zapadu koji su ugrožavali Primorsku Hrvatsku. Knez Tomislav je uspio suzbiti mađarske provale i sa jakom vojskom je potisnuo Mađare na sjever, preko rijeke Drave (državna granica Hrvatske i Mađarske). Tom pobjedom proširio je svoju vlast na Posavsku Hrvatsku – prvi put su ujedinjeni sjever i jug Hrvatske u jedinstvenu državu.

U isto vrijeme su ratovali Bizant i Bugarsko Carstvo. Tomislav je pomogao bizantskom caru u borbi protiv Bugara. Bugarski car Simeon je napao Hrvatsku, ali ga je Tomislav uspio pobijediti. Kao nagradu za pomoć u ratu protiv Bugara bizantski car povjerio je Tomislavu upravu nad Dalmacijom (Tomislav uzima naslov prokonzul Dalmacije). Prvi puta u povijesti su ujedinjene sve hrvatske zemlje pod vlašću jednog vladara. Uprava nad dalmatinskim gradovima omogućila je Hrvatima ulazak u gradove i veću usmjerenost na more (pomorska trgovina). Tomislav je izgradio vojno i politički snažnu državu.

Ujedinjenje hrvatskih zemalja potaknulo je pitanje crkvene vlasti. S tim u vezi papa Ivan X. je 925. godine poslao pismo Tomislavu u kojem ga naziva rex (kralj). To pismo je jedini izvor iz kojeg se može zaključiti da je Tomislav postao kralj. Crkveni sabori u Splitu – održana su dva sabora 925. i 928. godine. Na saborima se raspravljalo o pitanje vrhovne crkvene nadležnosti na teritoriju sjedinjene Hrvatske. Tri biskupa su istaknuli pravo na mjesto upravitelja jedinstvene crkve u hrvatskom kraljevstvu – splitski (nasljednik salonitanske nadbiskupije), ninski (ninska biskupija pokrivala je najveći teritorij u kraljevstvu, mise se služe na narodnom jeziku, ninski biskup nosi naslov biskup Hrvata), zadarski (Zadar je glavni grad bizantske Dalmacije). Na saboru 925. godine. odlučeno je da će metropolit (upravitelj crkve) biti splitski biskup koji postaje nadbiskup, a službeni jezik u crkvi je latinski. Ninski biskup Grgur se protivio tim odlukama pa je sazvan sabor 928. godine. Potvrđene su odluke prvog sabora, ninska biskupija je ukinuta i zabranjen je narodni jezik u

Ujedinjenje hrvatskih zemalja potaknulo je pitanje crkvene vlasti. S tim u vezi papa Ivan X. je 925. godine poslao pismo Tomislavu u kojem ga naziva rex (kralj). To pismo je jedini izvor iz kojeg se može zaključiti da je Tomislav postao kralj.

Crkveni sabori u Splitu – održana su dva sabora 925. i 928. godine. Na saborima se raspravljalo o pitanje vrhovne crkvene nadležnosti na teritoriju sjedinjene Hrvatske. Tri biskupa su istaknuli pravo na mjesto upravitelja jedinstvene crkve u hrvatskom kraljevstvu – splitski (nasljednik salonitanske nadbiskupije), ninski (ninska biskupija pokrivala je najveći teritorij u kraljevstvu, mise se služe na narodnom jeziku, ninski biskup nosi naslov biskup Hrvata), zadarski (Zadar je glavni grad bizantske Dalmacije). Na saboru 925. godine. odlučeno je da će metropolit (upravitelj crkve) biti splitski biskup koji postaje nadbiskup, a službeni jezik u crkvi je latinski. Ninski biskup Grgur se protivio tim odlukama pa je sazvan sabor 928. godine. Potvrđene su odluke prvog sabora, ninska biskupija je ukinuta i zabranjen je narodni jezik u

bogoslužju. Budući da nije bilo dovoljno svećenika koji su znali latinski, narodni jezik i glagoljica su se zadržali u bogoslužju.

Nakon smrti kralja Tomislava Hrvatska je zadržala svoju moć još neko vrijeme (kraljevi Trpimir II. i Krešimir I.). U borbama za prijestolje slabila je moć kraljeva, a jačali su župani (Hrvatska je bila podijeljena na županije). Posljedica unutarnjih borbi je nestabilnost i gubitak Dalmacije koja je opet došla pod bizantsku upravu.

Stjepan Držislav (969. - 996. godine) smiruje unutarnje borbe. Hrvatska ponovo vojno i politički jača. Saveznik je bizantskom caru Baziliju II. u ratu protiv makedonskog cara Samuila. Samuilo je zbog toga napao Hrvatsku i opustošio područje oko Zadra, Dubrovnika i Kotora, ali ga je Stjepan Držislav uspio pobijediti. Bizantski car vraća upravu nad dalmatinskim gradovima hrvatskom kralju. Stjepan Držislav dobiva iz Bizanta oznake kraljevske vlasti – krunu, mač i žezlo i uzima naslov kralj Hrvatske i Dalmacije (naslov će nositi svi hrvatski kraljevi). Venecija je plaćala danak za slobodnu trgovinu.

Nakon njegove smrti vode se borbe za prijestolje između njegovih nasljednika Svetoslava, Krešimira III. i Gojslava. Borbe su oslabile Hrvatsku, što je iskoristila Venecija i zauzela dalmatinske gradove i otoke na početku 11. stoljeća. Hrvatski kraljevi ratovali su protiv Mlečana i uspjeli ih protjerati iz Dalmacije. Slabljenje Hrvatske nakon Držislava iskoristili su Mađari (kralj Stjepan I. Sveti) i zauzeli područje sjeverno od Save (Slavonija). Slavonijom su u ime mađarskih kraljeva upravljali banovi.

Sredinom 11. stoljeća u Dalmaciji se izmjenjuje vlast hrvatskih kraljeva, Venecije i Bizanta. Primorska Hrvatska je pod vlašću hrvatskih kraljeva, a Posavska Hrvatska posebni banat pod upravom mađarskih kraljeva.